

Anđela Francić

Odsjek za kroatistiku

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb

afrancic@ffzg.unizg.hr

KRSNO IME VATROSLAVA JAGIĆA U KONTEKSTU IMENA KRŠTENIKA UPISANIH U MATIČNU KNJIGU PREBENDE SV. VIDA U VARAŽDINU (1831. – 1840.)

U radu se analiziraju krsna imena djece upisane u Matičnu knjigu krštenih prebende svetoga Vida u Varaždinu u četvrtome desetljeću 19. stoljeća. Krsna se imena analiziraju s obzirom na broj sastavnica, jezično podrijetlo i kriterij izbora. U kontekstu analiziranoga sustava krsnih imena promatra se Jagićevo krsno ime.

1. Uvod

1.1. Prebenda svetoga Vida u Varaždinu

Dajući pregled povijesti Župe sv. Vida o njezinoj 50. obljetnici, Bono Zvonimir Šagi piše: »Od davnine je na južnom području grada Varaždina, tada izvan gradskih zidina, u crkvi sv. Vida na Vidovskom trgu postojala tzv. Župna prebenda kao samostalna pastoralna jedinica u sklopu župe sv. Nikole. Prebendar sv. Vida vršio je izdvojeno dio župne pastoralne službe, ali u ovisnosti o župniku sv. Nikole. Župna prebenda je zauzimala teritorijalno južne dijelove grada, nekad izvan zidina, a u novije vrijeme južno od Optujske i Kolodvorske (sada Augusta Cesarca). Uz to je pod župnu prebendu sv. Vida spadalo kao filijala selo Sračinec i Svibovec. Zadnji župni prebendar iz dijecezanskog klera bio je Milan Nikšić (†1958.). On je upravljao prebendom do 1956. Te godine ju je zagrebački nadbiskup dr. Franjo Šeper predao na upravu nama kapucinima. (...) Već

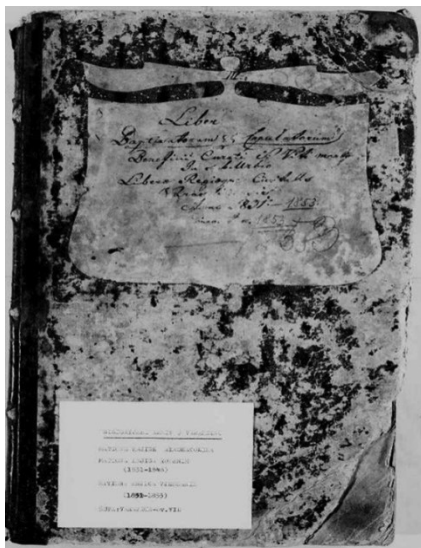
se dulje vrijeme za trajanja prebende osjećala potreba da se osnuje punopravna župa. Posebno se ta potreba osjećala u udaljenim selima Sračinec i Svibovec. Ta su sela imala svaka svoju kapelu: Sračinec sv. Mihaela, a Svibovec sv. Benedikta, pa se potreba župe sve više naglašavala. Sračinec je izgradio 1925. na mjestu stare kapele veliku novu crkvu. Predavajući prebendu kapucinima, nadbiskup Šeper izrazio je svoju namjeru da se osnuju dvije župe: jedna u gradu, jedna u Sračincu. (...) Župa sv. Vida u gradu i župa sv. Mihaela u Sračincu bile su tako utemeljene dekretom br. 2650 od 27. IX. 1961. Svečano otvorenje izvršeno je istovremeno ovdje i u Sračincu 8. listopada 1961. (...) Teritorij župe sv. Vida nešto je manji od teritorija što ga je zauzimala župna prebenda sv. Vida. (...) S južne strane do župe Biškupec i sa zapadne strane do župe Vidovec. (...) Župa sv. Vida ujedinjena je »pleno iure ad nutum Sanctae Sedis« kapucinskom samostanu u Varaždinu, te je sjedište preneseno iz crkve sv. Vida u kapucinsku crkvu Presv. Trojstva. Crkva sv. Vida postaje filijala. No, župa je zadržala tradicionalni titular i svoga zaštitnika sv. Vida. Tako se zaštitnik župe i zaštitnik crkve razlikuju« (Šagi 2011).

U toj crkvi svetoga Vida većinom su krštena djeca prebende sv. Vida (tek su malobrojni iz drugih župa – Biškupca, Vidovca, Svetoga Bartola, Kneginca i Varaždinskih Toplica). Kao što nalažu crkveni propisi, svi kršteni upisivani su u matičnu knjigu krštenih. Najstarije sačuvane matične knjige te prebende datiraju iz 18. st.¹

1.2. Izvor imenske građe

Krsna smo imena ekscerpitali iz Matične knjige krštenih i vjenčanih, u koju su upisana krštenja od 1831. do 1848. te vjenčanja od 1831. do 1853. Za analizu smo odabrali imena upisana u tu matičnu knjigu u četvrtome desetljeću 19. stoljeća jer je u njemu rođen i kršten Vatroslav Jagić.

¹ Najstarija matična knjiga obuhvaća upise umrlih (1739. – 1800.), krštenih (1740. – 1800.) i vjenčanih (1788. – 1800.). Knjiga je pohranjena u Državnome arhivu u Varaždinu (Zbirka matičnih knjiga rimokatoličkih župa), a dostupna je i u e-inačici.

Slika 1. Naslovnica Matične knjige krštenih 1831. – 1848. i vjenčanih 1831. – 1853. prebende sv. Vida u Varaždinu

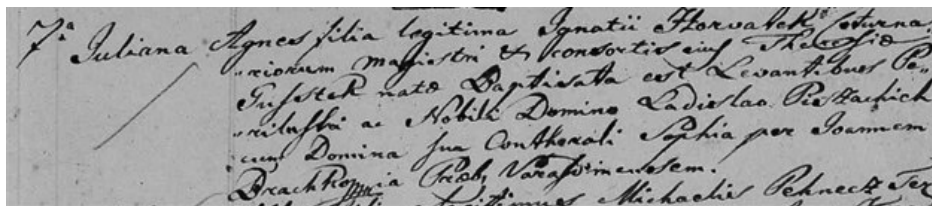
O Jagiću se mnogo pisalo te nam nije namjera ponavljati poznato o tome velikanu hrvatske filološke i kulturne povijesti, nego reći koju malo manje poznatu činjenicu vezanu uz njegovo osobno² ime. Da bismo to ime mogli sagledati u antroponimijskome kontekstu vremena Jagićeva rođenja, posegnuli smo za matičnom knjigom u koju je upisano njegovo krštenje. Zanimalo nas je koja su imena davana djeci krštenoj u navedenom razdoblju te kako se Jagićevo krsno ime uklapa u opću sliku sustava krsnih imena zasvjedočenoga u matičnim knjigama koje bilježe krštenja u prebendi sv. Vida u četvrtome desetljeću 19. stoljeća. Zahvaljujući činjenici da su mnoge matične knjige dostupne u digitaliziranoj inačici, poslužili smo se tom tehničkom blagodatima te podatke ispisivali iz e-inačice varaždinske matice.

1.3. Jezik zapisa u Matičnoj knjizi krštenih 1831. – 1848. i način oblikovanja upisa krštenja

Matična knjiga krštenih promatranoga razdoblja pisana je latinskim jezikom te su i sva osobna imena (krštenika, roditelja, kumova i krstitelja) u

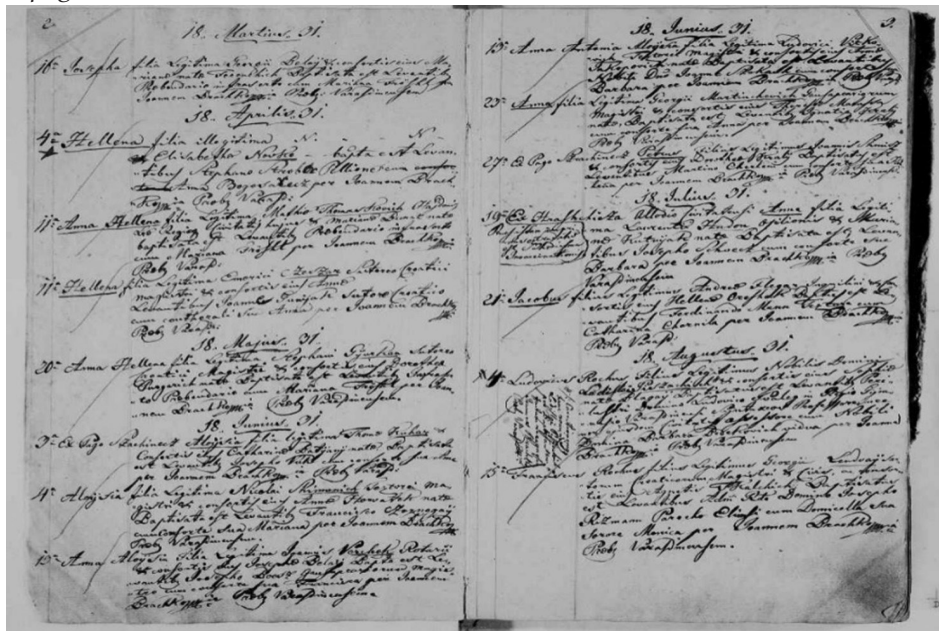
² U radu rabimo termine *osobno ime* (uz prezime, obvezni član službene antroponimijske formule) i *krsno ime* (osobno ime dobiveno na krštenju i zapisano u matičnu knjigu krštenih). Iako bi, s obzirom na vrijeme nastanka analiziranih matice (kada nisu postojale posebne matične knjige rođenih), krsno ime trebalo biti službeno osobno ime (i bilo je kad je riječ o jednostrukim imenima), dvostruka i višestruka krsna imena uglavnom su kasnije svedena na jednu (većinom) početnu sastavnicu.

njoj zapisana u latiniziranu liku (usp. npr. imena krštenika: *Carolus, Florianus, Laurentius; Antonius Marchus, Ignatius Elias, Stephanus Georgius; Dorothea, Francisca, Josepha; Hellena Anna, Theresia Monica*). Podatci o krštenju bilježeni su *in continuo* – nizom koji čine: datum krštenja, krsno ime djeteta, spol djeteta, podatak o tome je li dijete zakonito ili nije, osobno ime i prezime djetetova oca, njegovo zanimanje, osobno ime i djevojačko prezime djetetove majke, osobna imena i prezimena djetetovih krsnih kumova te osobno ime i prezime krstitelja (v. sliku 2).

Slika 2. Prvi upis (7. siječnja 1831.) u Matičnu knjigu krštenih 1831. – 1848. prebende sv. Vida u Varaždinu

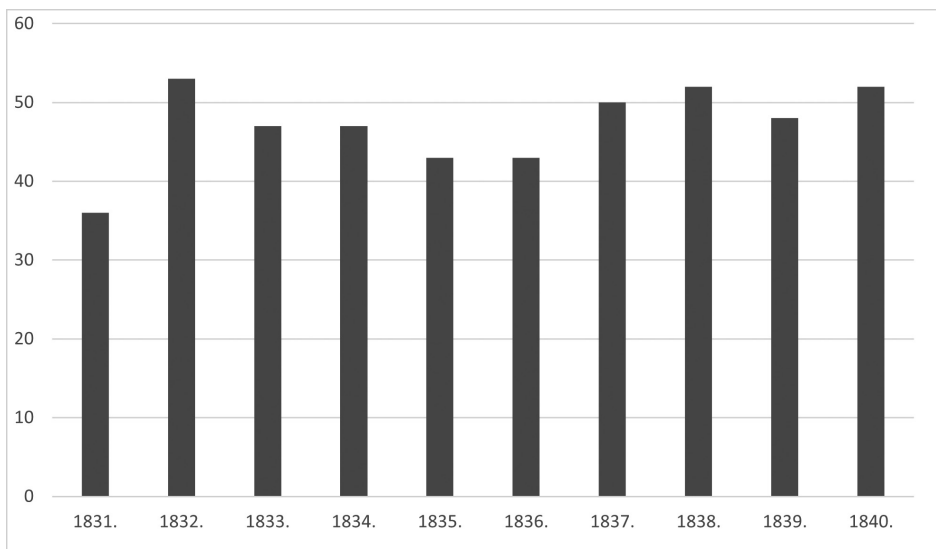
Ako roditelji krštenika nisu bili iz Varaždina ili ako krštenje nije obavljeno u crkvi sv. Vida, to se posebno ističe na samome početku upisa (iza datuma krštenja), npr. *ex pago Szvibovecz; in capella s. Michaelis Archangelii in pago Szrachinecz.*

Slika 3. Druga i treća stranica Matične knjige krštenih 1831. – 1848. prebende sv. Vida u Varaždinu

1.4. Broj krštenika

U promatranome desetljeću (1831. – 1840.) kršteno je ukupno 471 dijete (248 dječaka i 223 djevojčice). Slijede grafikonom prikazani podatci o broju krštenih u pojedinoj godini (1831. – 36, 1832. – 53, 1833. – 47, 1834. – 47, 1835. – 43, 1836. – 43, 1837. – 50, 1838. – 52, 1839. – 48, 1840. – 52).

Grafikon 1. Broj krštenika upisanih u Matičnu knjigu krštenih prebende sv. Vida u Varaždinu (1831. – 1840.)

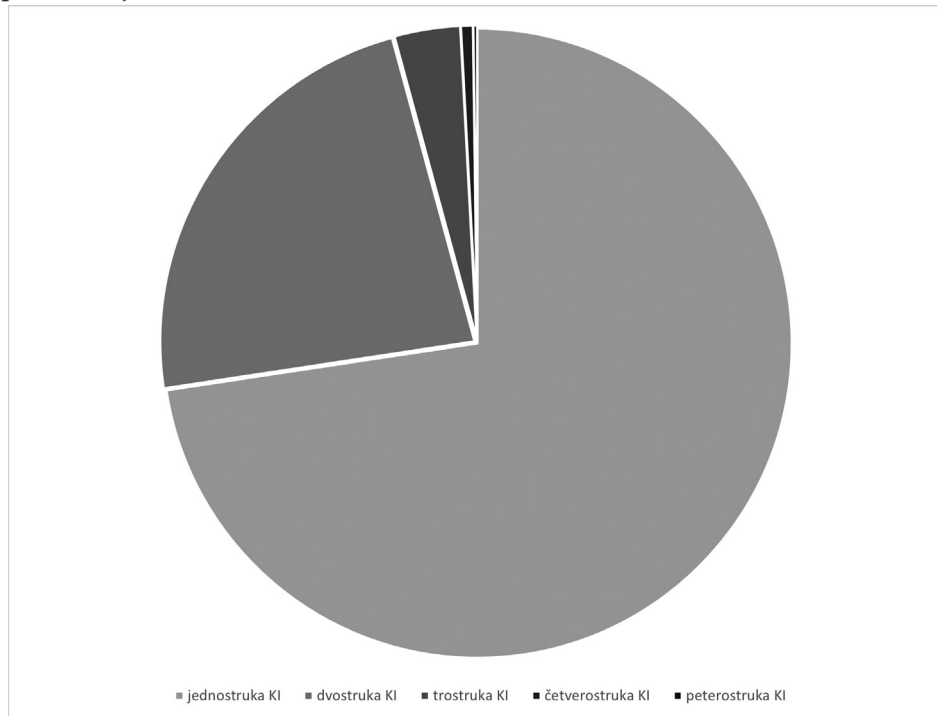
Grafikon zorno pokazuje da je u prosjeku u jednoj godini kršteno 50-ak djece.

2. Krsna imena u razdoblju 1831. – 1840.

2.1. Krsna imena prema broju sastavnica

Većina od petstotinjak djece upisane od 1831. do 1840. u Matičnu knjigu krštenih prebende svetoga Vida u Varaždinu na krštenju je dobila jednostruko, za komunikaciju najfunkcionalnije, ime (tako je imenovano 343 djece = 72,82 %). Manjim dijelom djeca su u Matičnu knjigu krštenih upisivana dvostrukim imenima (108 djece = 22,93 %), a sasvim rijetko imenima s većim brojem sastavnica (trostruko krsno ime dobilo je 16 djece / = 3,40 % /, četverostruko ime dobilo je troje djece / = 0,64 % /), peterostrukim imenom kršteno je samo jedno dijete / = 0,21 % /). Udio nositelja imena s na-

vedenim brojem sastavnica u ukupnome broju krštenih od 1831. do 1840. prikazan je na slici 4.³

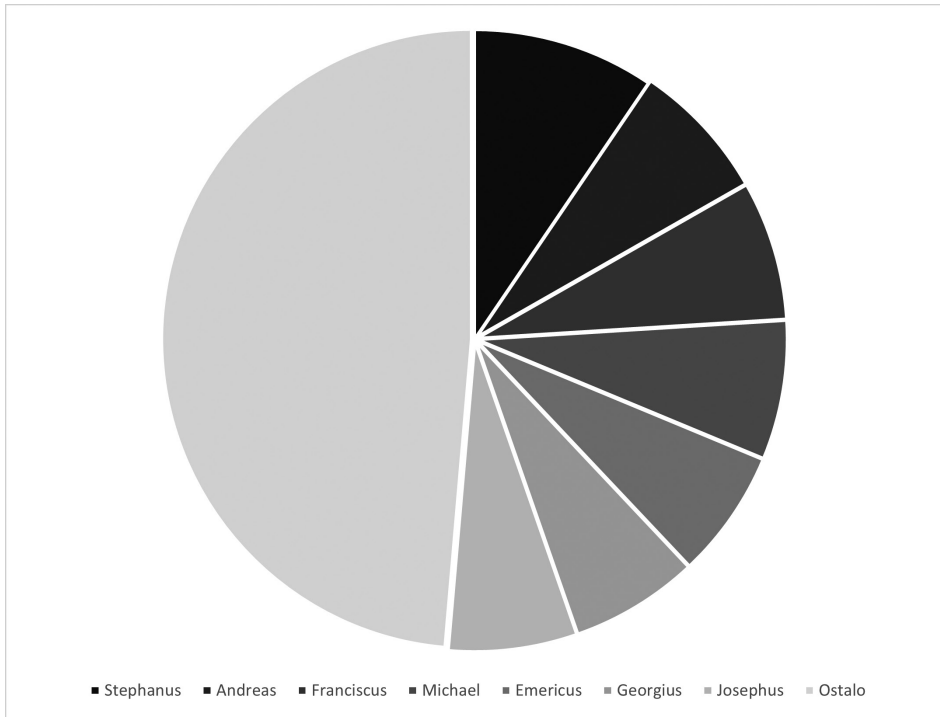
Slika 4. Udio nositelja imena s određenim brojem sastavnica u ukupnome broju upisanih u Matičnu knjigu krštenih prebende sv. Vida u Varaždinu (1831. – 1840.)

2.1.1. Jednostruka krsna imena

Usporedbom brojnosti krsnih imena dječaka i djevojčica ovisno o broju sastavnica, ne primjećuju se velike razlike – jedino u ionako malobrojnim trostrukim i četverostrukim imenima vrlo malu prevagu odnose imena koja se nadijevaju dječacima, dok je jedino peterostruko krsno ime – *Adalbertha Barbara Francisca Amalia Josepha* – dobila djevojčica.

S obzirom na to da se dvostruka i višestruka krsna imena uglavnom pojavljuju samo jednom upisana u maticu krštenih, promotrit ćemo udio najčešćih krsnih imena u ukupnome broju nadjenutih jednostrukih krsnih imena (posebno muških, posebno ženskih). O tome udjelu svjedoče slike 5 i 6.

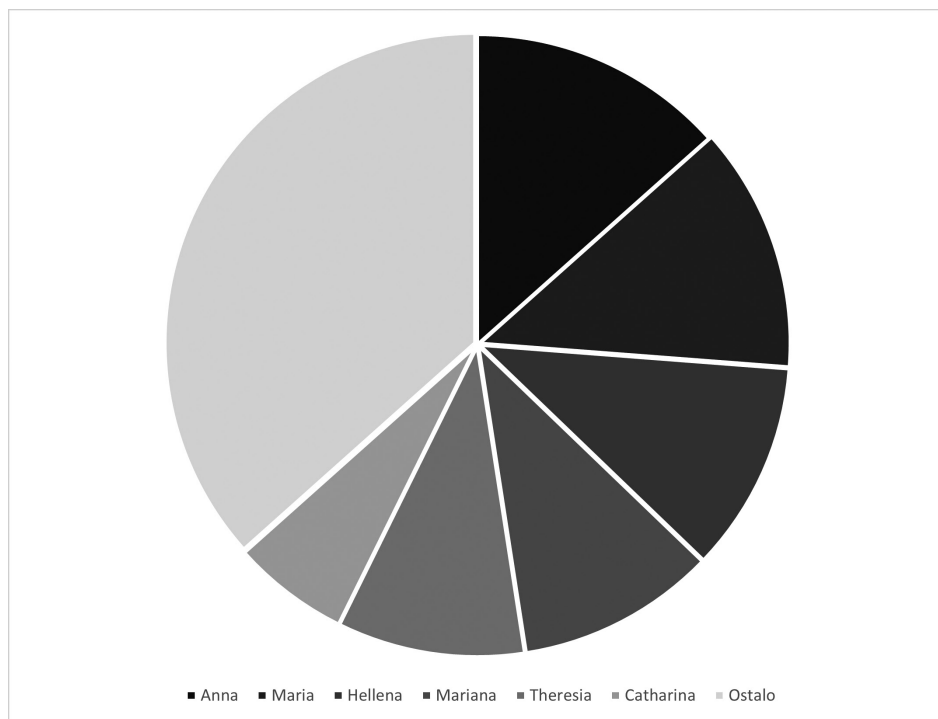
³ Pokrata KI u popratnoj legendi znači 'krsna imena'.

Slika 5. Udio nositelja sedam najčešćih jednostrukih muških imena u ukupnome broju dječaka krštenih jednostrukim imenom

Očito je da nešto više od polovice (51,40 %) svih dječaka koji su u maticu krštenih upisani jednostrukim krsnim imenima nosilo jedno od ovih sedam imena: *Stephanus* (17 = 9,50 %), *Andreas* (13 = 7,26 %), *Franciscus* (13 = 7,26 %), *Michael* (13 = 7,26 %), *Emericus* (12 = 6,70 %), *Georgius* (12 = 6,70 %), *Josephus* (12 = 6,70 %). Sva ostala imena imala su manje od 10 nositelja, a njih osam (*Alexander, Aloisius, Balthasar, Carolus, Isidorus, Laurentius, Philipus, Vitus*)⁴ samo jednoga. Sva navedena jednostruka imena pojavljuju se i kao jedna od sastavnica dvostrukih, a većina njih i kao sastavnice višestrukih krsnih imena.

⁴ Zanimljivo je primijetiti da je ime crkvenoga titulara (sv. Vida) vrlo rijedak izbor za ime krštenika – jednom se pojavljuje kao jednostruko (*Vitus*) i jednom kao druga sastavnica dvostrukoga imena (*Josephus Vitus*). Oba je puta riječ o nezakonitome djetetu krštenu uoči spomendana sv. Vida (15. lipnja): *Vitus* je kršten 9. lipnja 1840., a *Josephus Vitus* 24. svibnja 1832. (prva sastavnica toga dvostrukoga krsnog imena vjerojatno je naslijeđena od oca, koji je zapisan jednostrukim imenom *Josephus*).

Slika 6. Udio nositeljica šest najčešćih jednostrukih ženskih imena u ukupnome broju djevojčica krštenih jednostrukim imenom

Znatno više od polovice (63,41 %) svih djevojčica koje su upisane jednostrukim krsnim imenima u maticu krštenih nosi jedno od ovih šest imena: *Anna* (22 = 13,41 %), *Maria* (21 = 12,8 %), *Hellena* (18 = 10,98 %), *Mariana* (17 = 10,37 %), *Theresia* (16 = 9,76 %), *Catharina* (10 = 6,1 %). Sva ostala imena imala su manje od 10 nositeljica, a njih pet (*Caecilia*, *Christina*, *Regina*, *Ursula*, *Veronica*) samo jednu. Sva su ta imena sastavnicama dvostrukih, a neka i višestrukih krsnih imena.

Zapise imena *Antonius Abbas*, *Antonius Eremita*,⁵ *Antonius Paduanus*; *Franciscus Borgia*, *Franciscus de Paula*, *Franciscus Xaverius*; *Joannes Baptista*, *Joannes de Deo*, *Joannes Evangelista*, *Joannes Nepomucenus*; *Paulus Eremita*; *Thomas* (:*apostolus*:) brojili smo kao jednostruka imena držeći da je dodatkom upisivač želio istaknuti po kojemu je svecu dijete imenovano (s obzirom na to da u crkvenome kalendaru ima više svetaca imena *Antun*, *Ivan*, *Franjo*, *Pavao*, *Toma*).

⁵ *Antonius Abbas* (: sv. Antun Opat) i *Antonius Eremita* (: sv. Antun Pustinjak) dva su imena istoga sveca čiji je spomendan 17. siječnja.

Usporedbom imena krštenika s imenima njihovih roditelja i kumova, uočava se da su potonji (i roditelji i kumovi) gotovo beziznimno imali jednostruka imena. To navodi na zaključak da je višestrukost zapisanih krsnih imena bila samo "mrtvo slovo na papiru", odnosno da se dijete u svakodnevnome životu, čak i u službenim situacijama, imenovalo jednostrukim imenom, vjerojatno prvom sastavnicom višestrukoga imena upisana u maticu krštenih.

Usporedba sa znatno opsežnijim krsnoimenskim korpusom potvrđenim u obližnjoj Župi Kneginec krajem 18. i u 19. stoljeću pokazuje sličan repertoar dominirajućih krsnih imena; npr. dječacima su u toj Župi najčešće davana imena *Josephus*, *Stephanus*, *Georgius*, *Michael* i *Joannes*, dok su djevojčice najčešće u maticu upisivane imenima *Maria*, *Magdalena*, *Catharina*, *Barbara* i *Theresia* te njihovim pohrvaćenim ekvivalentima i tvorbenim inačicama⁶ (Vitez 2020:80, 85).

2.1.2. Višestruka krsna imena

Višestruka krsna imena, za razliku od jednostrukih (i u manjoj mjeri dvostrukih), kudikamo su rjeđa pojava u analizi podvrgnutu dijelu matične knjige krštenih, pa svojom pojavnošću i sastavnicama privlače veću pozornost. Kao što je spomenuto, šesnaestero djece (deset dječaka i šest djevojčica) na krštenju dobiva trostruko ime, dva dječaka i jedna djevojčica dobivaju četverostruko ime, a jedna djevojčica imenovana je krsnim imenom s čak pet sastavnica. Pomnim pregledom podataka u zapisima njihova krštenja uočava se da je riječ o djeci čiji roditelji ili kumovi pripadaju višem staležu (npr. 13. lipnja 1831. krštena je *Ana Antonia Aloysia* čiji je krsni kum, *Joannes Szokach*, tituliran s »nobilis dns«; 10. veljače 1832. kršten je *Josephus Emericus Andreas* kojemu je kumovao »spectabilis dominus« *Andreas Andrassevich*; 12. studenoga 1833. u matičnu knjigu krštenih upisan je *Joannes Evangelista Petrus Eugenius Cornelius*, »filius legitimus nobilis domini Joannis Evangelista Szokach civis varasdiensis et domina canthoralis ejusdem Barbara«; 21. travnja 1835. krštena je *Adalbertha Barbara Francisca Amalia Josepha* »filia legitima« istih roditelja kao i potonji krštenik; 16. listopada 1835. u maticu krštenih upisan je *Franciscus Carolus Fridericus* »filius legitimus perilustris domini« *Francisci Kollarich*, a krsni je kum, *Fridericus Kerner*, tituliran »spectabilis dominus«)⁷ ili pak o nezako-

⁶ S obzirom na to da je autor obuhvatio sve upise u razdoblju 1789. – 1900., dio matičnih knjiga pisan je hrvatskim jezikom, pa je veća "šarolikost" pojavnosti etimologijski istoga imena.

⁷ Tu se svaka od triju sastavnica krštenikova imena može dovesti u vezu s nekim od uobičajenih načela imenovanja (o tim je načelima riječ u nastavku rada): 4. listopada spomendan je sv. Franje Asiškoga, krštenikov je otac *Franciscus*, majka *Carolina*, a kum *Fridericus*.

nitoj djeci (npr. 15. veljače 1832. kršten je »filius illegitimus« *Joannes Gabriel Mathias*; 2. ožujka 1832. sakrament krštenja primila je »filia illegitima« *Clara Caecilia Anna*; 19. ožujka 1839. kršten je *Gustavus Josephus Adolphus*, »filius illegitimus«).

3. Jezično podrijetlo imena krštenika

Sva krsna imena (i muška i ženska, i jednostruka i sve sastavnice višestrukih imena) jesu svetačka, na aloglotnim leksemima zasnovana imena. Posljedica je to primjene odluka Tridentskoga koncila (1545. – 1563.) da se djeci na krštenju daju svetačka, a ne "poganska" (narodna, na semantički prozirnim idioglotnim leksemima temeljena) imena. Sva su krsna imena, kao što je spomenuto, zapisana u latiniziranu liku iz kojega (nažalost) ne saznajemo u kojemu se liku ime rabilo u svakodnevnoj (i službenoj i neslužbenoj) komunikaciji. Možemo tek pretpostaviti da je dolazilo do njihova pohrvaćivanja – u službenoj su se komunikaciji vjerojatno rabili temeljni imenski likovi, a u neslužbenoj brojne pokraćenice i izvedenice – te da su se dvostruka i višestruka krsna imena svodila na jednu sastavnicu.

4. Kriteriji izbora krsnih imena

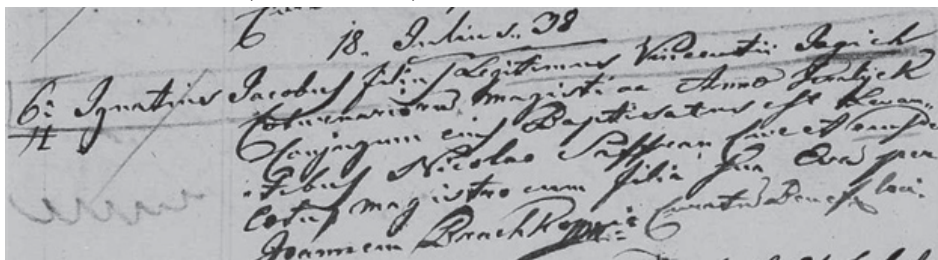
Dosadašnja istraživanja povijesne imenske građe matičnih knjiga krštenih iz različitih hrvatskih područja, pokazala su postojanje triju kriterija pri izboru krsnoga imena djetetu – kalendarsko načelo (nadijevanje ime na sveca čiji se spomendan slavi na dan ili blizu dana djetetova rođenja/krštenja), načelo nasljednosti (nadijevanje imena predaka – djedova, baka,⁸ roditelja) te nadijevanje imena krsnoga kuma / krsne kume.

U analiziranoj su građi potvrđena sva tri načela, s time da dominira kalendarsko načelo. Ono se može pretpostaviti kao primarno i u većini kuditakamo rjeđih slučajeva kada dijete dobiva ime koje nosi jedan od roditelja, odnosno jedan od kumova (npr. krsni kum *Adolphus Franciscus Xaverius*, kršten 27. studenoga, bio je *Franciscus*, a 3. prosinca spomendan je sv. Franje Ksaverskoga, na kojega upućuje i dodatak uz drugu sastavnicu djetetova krsnog imena; majka djevojčice *Theresie* nosi isto ime, a djevojčica je krštena 15. listopada – na spomendan sv. Terezije Avilske).

⁸ Matična nam knjiga ne daje podatak o osobnim imenima djedova i baka, ali je poznato da se ponegdje do danas zadržao običaj da se djeca (unuci) imenuju po njima.

5. Jagićevo krsno ime u kontekstu krsnih imena matične knjige krštenih u koju je upisan

U matičnu knjigu krštenih Jagić je upisan dvostrukim krsnim imenom – *Ignatius Jacobus*. Čitav “upisni članak” glasi: »Ignatius Jacobus filius legitimus Vincentii Jagich Coturnariorum magistri ac Annae Kralyek coniugem (!) eius baptisatus est levantibus Nicolao Saffran cive et eiusdem coetus magistro cum filia sua Eva per Joannem Brachko mpria Curatum Beneficiatum loci« (Filić 1963:14).

Slika 7. Zapis Jagićeva krštenja u Matičnoj knjizi krštenih prebende sv. Vida u Varaždinu (6. srpnja 1838.)

Iako se svugdje nailazi na podatak da je Jagić rođen 6. srpnja 1838., navedena nam matica svjedoči da je on toga datuma – kršten. Naime, u varaždinskim matičnim knjigama toga vremena ne bilježi se datum rođenja, kao što to biva u matičnim knjigama iz kasnijega razdoblja, već samo datum krštenja.⁹ Da se u promatranome razdoblju jedini u matičnu knjigu upisan datum odnosi na krštenje, svjedoči i rukom nacrtana (prazna) tablica koja dolazi nakon upisa krštenja 1848., a iza nje slijede upisi vjenčanih (Matična knjiga krštenih 1831. – 1848.).

The image shows a handwritten table for recording baptisms in the Matična knjiga krštenih (Maternal Book of Baptisms) of the parish of St. Vid in Varaždin. The table is titled 'Knjiga Krštenija u Parohi Varaždinskoj god. St. Vid. Prebende' and 'Godina 1849'. The table has several columns for recording details of the baptism, including the date, the name of the child, the names of the parents, and the names of the godparents.

Knjiga Krštenija u Parohi Varaždinskoj god. St. Vid. Prebende					
Godina 1849					
Sodina, Mese dan i mešt krštenja	Ime krsne maga i. krsn. i. krsn. ili Nega krsnito	Oca i Materi	Ime i ime i vero krsn i. krsn.	Ime i ime i ime i ime i	Ime i ime i ime i ime i

Slika 8. Tablica za upis krštenika u matičnu knjigu (Matična knjiga krštenih 1831. – 1848. prebende sv. Vida u Varaždinu, str. 123)

⁹ U kasnijim tiskanim obrascima matične knjige rođenih/krštenih dvije su zasebne rubrike – jedna za upis datuma rođenja (»Nativitatis«; »kad se je rodio«), a druga za upis datuma krštenja (»Collati Baptismatis«; »kad je kršćen«) (rukom pisana str. 123).

Uvidom u Matičnu knjigu krštenih 1860. – 1881., prvu maticu u koju se upisuju kršteni u crkvi sv. Vida koja (matica) ima tiskane obrasce s rubrikama o datumu rođenja i datumu krštenja, osvjedočili smo se da je znatan broj djece kršten isti dan kad je i rođen. Manji broj njih kršten je idući dan, a vrlo su rijetki slučajevi da je između rođenja i krštenja prošlo više dana. Dakle, velika je vjerojatnost da je Jagić rođen i kršten isti dan. Uostalom, sam će u svojoj autobiografiji napisati: »Ja sam se po kazivanju moje majke i po svedočanstvu krsnog lista rodio dne 6. jula 1838. (u petak) u gradu Varaždinu« (Jagić 1930:1).

Jagićeva se majka zvala Ana (*Anna*), otac je bio Vinko (*Vincentius*), djed po ocu Josip (*Josephus*), baka po ocu Anastazija (*Anastasia*), djed po majci Ivan (Jagić 1930:2–3) – sudeći po tim podacima, Jagić nije imenovan po svojim predcima.¹⁰ Nije dobio ni kumovo ime (*Nicolaus*), pa preostaje pretpostaviti da su imenovatelji poticaj za nadijevanje dvostrukoga krsnog imena – *Ignatius Jacobus* – dobili zagledanjem u kalendar. Dana 25. srpnja spomendan je sv. Jakoba/Jakova Zebedejeva (jednoga od dvanaestorice apostola), a 31. srpnja Crkva se spominje svetoga Ignacija Lojolskoga (osnivača Družbe Isusove). S obzirom na to da su mnogi kršteni u razdoblju 1831. – 1840. upisani u matičnu knjigu krštenih dvostrukim krsnim imenom, nije neobično da su i Jagićevi roditelji posegnuli za dvjema sastavnicama krsnoga imena – pritom su im se obje “nudile” u kalendaru, potkraj mjeseca u kojemu je rođen. Tim je izborom Jagić dobio dvojicu nebeskih zaštitnika i zagovaratelja – sv. Ignacija i sv. Jakoba/Jakova.

Krsno ime *Ignatius*, bilo kao jednostruko ili kao sastavnicu dvostrukoga krsnog imena, relativno su rijetko dobivali kršteni u razdoblju 1831. – 1840. u Varaždinu. Uz Jagića, u matičnu su knjigu krštenih tih godina upisana još dvojica *Ignatiusa* (31. srpnja 1832. i 4. rujna 1837.), jedan *Ignatius Elias* (20. lipnja 1835.) i jedan *Ignatius Jacobus* (11. srpnja 1834.). Sudeći po broju dječaka koji su na krštenju dobili ime *Jacobus*, to je ime bilo popularnije od *Ignatius* – ono je, osim Jagiću, dano još 13-orici krštenika. Jednostrukim imenom *Jacobus* u matičnu knjigu krštenih upisani su dječaci 21. srpnja 1831.; 19. srpnja 1832.: 4., 15. i 19. srpnja 1837.; 17. srpnja 1838.; 3. i 5. srpnja 1839. te 21. travnja 1840. Dvostruka imena sa sastavnicom *Jacobus* dobili su: *Alexius Jacobus* (13. srpnja 1837.), *Ignatius Jacobus* (11. srpnja 1837.), *Andreas Jacobus* (20. srpnja 1838.) i *Jacobus Florianus* (29. travnja 1839.). Iz podataka o datumima krštenja razvidno je da je kudikamo najviše dječaka imena *Ignatius* i *Jacobus* sakrament krsta primilo u srpnju, što

¹⁰ Eventualno bi se moglo pomisliti na dobivanje imena prema majčinu bratu »vujčeku Ignacu« (tako ga npr. imenuje majka u jednome pismu, dok ga u drugome naziva »vujček Nacek« (Skok 1953:26, 35).

potvrđuje tvrdnju izrečenu u vezi s Jagićevim krsnim imenom – kalendar-sko načelo bilo je dominantno pri izboru krsnoga imena.

I ostala Jagićeva braća i sestre (osim Adama – *Adamusa* – krštenoga 24. prosinca 1840.¹¹) upisana su u matičnu knjigu krštenih s dvostrukim ili s višestrukim krsnim imenima:

30. ožujka 1840. kršten je *Franciscus (de Paula) Joannes (Nepomucenus)*¹²

17. lipnja 1842. krštena je *Aloysia Anna Francisca Josepha*¹³

6. lipnja 1844. krštena je *Amalia Antonia*¹⁴

28. srpnja 1846. kršten je *Augustinus Carolus*.¹⁵

Jagić se dvostrukim krsnim imenom, kojim je zapisan u matičnoj knjizi krštenih, očito nikad nije služio, već samo njegovom prvom sastavnicom – *Ignac*, a ona mu je za vrijeme školovanja (kako sam svjedoči) zamjenjivana hrvatskim prevedenicama: »U svedodžbama, u koliko su bile pisane narodnim jezikom – a to je bilo na zagrebačkoj gimnaziji u godinama 1852–1854, u 4. do 6. razreda incl. – stoji uz moje prezime to Ognjoslav, to Vatroslav.¹⁶ Ovo je posljednje kasnije preotelo mah, tako da sam i u pismima i

¹¹ *Adam* je vjerojatno dobio ime po spomendanu praroditelja Adama, koji pada na dan njegova krštenja.

¹² I njegovo je krsno ime motivirano spomendanima svetaca vremenski bliskim datumu krštenja (27. ožujka spomendan je sv. Franje Paulskoga, a 20. ožujka spomendan je sv. Ivana Nepomuka). U »Rodoslovlju obitelji Jagić« (Filić 1963: nebrojčena stranica na kraju knjige) navodi se da se Jagićev brat zove *Franjo Ivan Nepomuk* (župnik u Sv. Šimunu, 30. III. 1840. – 12. IX. 1900.).

¹³ Sastavnicu *Aloysia* Jagićeva je sestra vjerojatno dobila po spomendanu sv. Alojzija Gonzage (21. lipnja), sastavnica *Anna* može se dovesti u vezu s majčinim osobnim imenom (*Ana*), sastavnica je *Francisca* vjerojatno dana po krsnoj kumi *Francisci*, a *Josepha* po krsnome kumu *Josephu*. U »Rodoslovlju obitelji Jagić« (Filić 1963: nebrojčena stranica na kraju knjige) navodi se da je Jagićevoj sestri ime (samo) *Alojzija* te da je rođena 17. svibnja 1842. Uvidom u Matičnu knjigu krštenih 1831. – 1848., ispravljamo te navode. I na nadgrobnome spomeniku stoji pogrešan datum (17. V.). Zanimljivo je da Jagić ne zna točan datum rođenja svoje sestre, a želi da se taj podatak ukleše na obiteljski spomenik, pa piše svojoj sestrični Katici Hrumpački u Ludbreg: »Ako Zora ima onaj molitvenik, mogla bi ti javiti kada se rodila Lojzika« (Skok 1953:313).

¹⁴ Spomendan je sv. Amalije 10. srpnja, a sv. Antuna 13. lipnja. U »Rodoslovlju obitelji Jagić« (Filić 1963: nebrojčena stranica na kraju knjige) navodi se da je sestri ime (samo) *Amalija* (6. VI. 1844. – 21. VII. 1847.).

¹⁵ Spomendan je sv. Augustina 28. kolovoza, dok spomendan sv. Karla nije blizu datuma krštenja (4. studenoga spomendan je sv. Karla Boromejskoga). U »Rodoslovlju obitelji Jagić« (Filić 1963: nebrojčena stranica na kraju knjige) navodi se da je bratu ime *Augustin Karlo* (druga se sastavnica ne prevodi u *Dragutin*, kao što se to čini s imenom *Ignacije – Vatroslav*). Uz te osobnoimenske podatke stoji i »županijski tajnik, publicista 28. VII. 1846. – 14. V. 1902., žena Filipina rođ. Maller«.

¹⁶ »Činjenica, da je Jagićevo krsno ime *Ignatius (Ignac ili Nacek)* na zagrebačkoj

u štampanim tekstovima ispred prezimena redovito stavljao V., ili kao cifru V. J.¹⁷ Kod toga je ostalo već radi toga, što je moj mlađi brat Ivan pisao i potpisivao I. Jagić. U Rusiji zvali bi me po tamošnjem običaju ili Ignatij Vikent'evič ili Vatroslav' Vikent'evič. Patronimik dolazi od imena očeva, koji je na krštenju dobio ime Vincentius, dakle u književnom obliku Vinco, na kajkavskom govoru Vincek« (Jagić 1930:2).

U Matičnoj knjizi vjenčanih Župe sv. Marka u Zagrebu Jagić je upisan antroponimijskom formulom *Jagić Ignatius*, a u matičnim knjigama krštenih Župe sv. Marka u Zagrebu, u koje su upisane njegove kćeri, spominje se antroponimijskom formulom istih sastavnica, ali obrnutoga poretka – *Ignatius Jagić*.

Numerus Currens.	Annus, Mensis, Dies Copulationis.	Sponsi et Sponsa					
		Nomen, Cognomen, et Conditio.	Locus		Religio.	Anni etatis.	Status coelebs, vel viduus.
			Originis.	Domicilii.			
1	15. Januarii	Stangenberg Caroli Wilhelms Stegler Cuius	Zagreba Zagreba	Cath.	29 28 6.7.1862	Celi. bet.	
2-1	15. Julii	Jagić Ignatius Struppi. Cuius	Zagreba Zagreba	Cath.	20 18	Celi. bet.	

Slika 9. Zapis Jagićeva vjenčanja u Matičnoj knjizi vjenčanih Župe sv. Marka u Zagrebu (15. siječnja 1862.)

Iako je u službenim situacijama imenovan objema osobnoimskim inačicama – *Ignatius/Ignac* i *Vatroslav*, od kojih je potonja prevladala, za svoje roditelje, braću i rođake bio je *Nacek*: »Kod kuće zvaahu me, kajkavskim mesnim narečjem u deminutivnom obliku latinskog imena Ignac,

gimnaziji dobilo službeni oblik *Ognjeslav* ili *Vatroslav* (prema lat. *ignis* = oganj, vatra) upućuje na »čvrste stečevine kulturne emancipacije« koje zagrebačko učilište zadržava i nakon neoapsolutističke reforme školstva. Istovremeno, ona označava i trajnu, životnu povezanost Jagićevu s *nasljeđem ilirizma*, koje on već tada uključuje u vlastito obražovanje »na najvišoj evropskoj razini.« (Vlašić-Anić 1989–1990:237).

¹⁷ Ni u pismima supruzi, kćeri, zetu i sestrični Jagić se gotovo nikad ne potpisuje punim osobnim imenom, nego *V. Jagić*, *V. J.*, *tata*, *tatek*, *tata i deda*, *tata deda*. Ipak, jedno je pismo upućeno »dragoj ženici«, kako ju oslovljava na početku, potpisao s *Vatroslav* (Skok 1953:53).

Nàcek, dok je moj ujak, majčin brat, bio samo Nâc« (Jagić 1930:2). I ostala braća u svakodnevnoj komunikaciji nosila su jednostruka hipokoristična osobna imena tvorena kajkavskim sufiksima – *Ivan* je bio *Cenek*, *Alojzija* – *Lojzika*, *Amalija* – *Malčika*, *Dragutin* (tj. Karlo) – *Karlek*.¹⁸ »Svu su djecu tako zvali u deminutivnom obliku, što je bio u Varaždinu stari običaj, pa se tako braća Jagići međusobno nazivahu sve do smrti, kao što je to činila i sva bližnja rodbina, te za njih Vatroslav Jagić ostaje Nacek i na tomu se ništa ne mijenja« (Filić 1963:14).

Iz matičnih knjiga krštenih (koje su pohranjene u Hrvatskome državnom arhivu u Zagrebu) doznajemo da je i svojim kćerima¹⁹ Jagić dao višestruka krsna imena:²⁰

Dana 1. prosinca 1862. rođena je, a 7. prosinca 1862. krštena je *Hellena Maria Anna Eva*²¹ (Matična knjiga krštenih Župe sv. Marka 1858. – 1866., str. 162).

Dana 22. lipnja 1867. rođena je, a 29. lipnja 1867. krštena je *Stanka Sidonia Mileva*²² (Matična knjiga krštenih Župe sv. Marka 1866. – 1878., str. 26).²³

I višestrukost navedenih krsnih imena Jagićevih kćeri živjela je očito samo u matičnim knjigama, a u svakodnevnoj ih komunikaciji zovu *Jelka* i *Stanka*. Doduše, brižan i nježan otac, dok su još djevojčice, od milja ih zove *Jelkica* i *Stankica*, a mlađu Stanku zove i *Stankić/Stankič* (usp. npr. Skok

¹⁸ Jagić u svojem životopisu na više mjesta spominje brata *Karleka* (npr. Jagić 1930:261), a on se, pišući mu, potpisuje s *Dragutin* (npr. Skok 1953:30, 31, 34).

¹⁹ Sin Nikola rođen je u Berlinu 1875. godine.

²⁰ Letimičnim pregledom zapisa krštenika u navedenoj matičnoj knjizi, uočava se da dvostruka i višestruka krsna imena nisu rijetka (npr. na istim stranicama na koje su upisane Jagićeve kćeri čitamo i ova imena krštenika: *Joannes Nicolaus Ferdinandus*, *Alexander Franciscus*, *Stephanus Joannes*, *Rosalia Anna*, *Maria Eva*, *Emilius Franciscus*, *Irene Juliana Aurelia*; *Vladimir Josephus*, *Aloysius Franciscus*, *Otto Adolphus Franciscus*, *Zvonimir Maximilianus*, *Joannes Georg.*, *Joannes Mathias Antonius*, *Vladimir Georgius*, *Aloysia Maria*, *Michael Paulus*).

²¹ Ime *Anna* mogla je dobiti po baki s očeve strane, a *Eva* po krsnoj kumi *Evi* (mada se ne može isključiti ni dolazeći spomendan Adama i Eve, 24. prosinca). U »Rodoslovlju obitelji Jagić« (Filić 1963: nebrojčena stranica na kraju knjige) navodi se da je starijoj kćeri ime *Jelka* (1. XII. 1862. – 29. XII. 1872.).

²² Kći *Sidonia* mogla je dobiti ime po majci (iako nije isključena ni veza sa spomendanom sv. Sidonije, 16. lipnja) a sastavnica *Milena* mogla bi se dovesti u vezu s imenom krsne kume *Milivoje* (?).

²³ U »Rodoslovlju obitelji Jagić« (Filić 1963: nebrojčena stranica na kraju knjige) navodi se da je mlađoj kćeri ime *Stanka*. Pritom se ne navode datumi, već samo godine rođenja i smrti. Datumi njezina rođenja (i krštenja) mogu se iščitati iz matice krštenih.

1953:42, 43, 46),²⁴ kao što se i svojoj supruzi, kad ju zove imenom, u pismima obraća sa *Sidica* (Skok 1953:36–70). Kako je sin Nikola (koji je rođen u Berlinu) zapisan u službenim dokumentima nije nam poznato, ali iz Jagićevih pisama doznaje se da ga on zove *Nikica*, a katkad – dok je još bio dječak – i *Nikić* (v. npr. Skok 1953:59, 64).

6. Zaključak

Matična knjiga krštenih prebende sv. Vida u Varaždinu (zapisi krštenja od 1831. do 1840.) svjedokom je onovremenih običaja varaždinske sredine vezanih uz izbor imena krštenika (preteže kalendarsko načelo) i crkvenih pravila o jeziku vođenja matičnih knjiga (latinski jezik), a koji je diktirao i zapise imena (latinizirani lik). Usporedba sa zapisima tih istih imena u drugim izvorima svjedoči o njihovim idioglotnim uporabnim varijantama u službenoj i neslužbenoj komunikaciji. Jagićevo se krsno ime *Ignatius Jacobus* uklapa u onovremeni krsnoimenski sustav, s time da nastavlja živjeti u liku jednostruke osobnoimenske prevedenice *Vatroslav*. Prevedenicama se unosi različitost u stoljećima zatvoren službeni osobnoimenski sustav – na stranim leksemima zasnovanih i doimenskom semantikom običnomu puku neprozirnih – svetačkih imena. U osobnoimenskim likovima *Ignatius Jacobus*, *Ignac*, *Nacek*, *Vatroslav* zrcali se duh vremena u kojemu je Jagić živio. Svaki od njih ima svoj areal uporabe, svoje korisnike, svoju konotaciju. Između dvostrukoga krsnog imena *Ignatius Jacobus* (koje, uvjereni smo, nitko nije rabio) i jednostrukoga *Vatroslav*, po kojemu je Jagić postao općepoznat u širokim znanstvenim krugovima u kojima se kretao²⁵ – “stisnuli su se” pohrvaćen *Ignac* i (dodatno pokajkavljen) *Nacek* – oprimjerujući sudbinu osobnoimenskih posuđenica koje se, ušavši u hrvatski jezični sustav, njemu prilagođavaju i u njemu nastavljaju živjeti obavljajući svoju primarnu nominacijsku funkciju točne identifikacije i diferencijacije imenovane osobe.

²⁴ Iako je Stanka u matici krštenih zapisana upravo tako, Jagić će u svojem životopisu navesti da je u Berlinu »po savetu kolege Millenhofa slao (...) ćerku Stanku (ili Stanislavu, kako su je oficijalno pisali) u višu devojačku školu u Schellingstraße« (Jagić 1930:314).

²⁵ Iznimkom je osobnoimenski lik *Ignatij* kojim mu se, uz *Vatroslav*, u pismima obraćaju neki od stranih lingvista (usp. Hamm 1970).

Mrežni izvori

- Matična knjiga krštenih (1831. – 1848.) i vjenčanih (1831. – 1853.) prebende sv. Vida u Varaždinu.* Državni arhiv u Varaždinu (Zbirka matičnih knjiga rimokatoličkih župa). <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L996-Y79B?i=1&wc=9R23-6TG%3A391644801%2C392106001%2C954400401&cc=2040054> (pristupljeno 14. 4. 2022.)
- Matična knjiga umrlih (1739. – 1800.), krštenih (1740. – 1800.) i vjenčanih (1788. – 1800.) prebende sv. Vida u Varaždinu.* Državni arhiv u Varaždinu (Zbirka matičnih knjiga rimokatoličkih župa). <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G996-Y7MY?i=5&wc=9R23-6TG%3A391644801%2C392106001%2C954400401&cc=2040054> (pristupljeno 14. 4. 2022.)
- Matična knjiga krštenih Župe sv. Marka 1858. – 1866.* Hrvatski državni arhiv (Zbirka matičnih knjiga rimokatoličkih župa). <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-6H?wc=9R27-K62%3A391644801%2C392137301%2C392137501&cc=2040054> (pristupljeno 8. 5. 2022.)
- Matična knjiga krštenih Župe sv. Marka 1866. – 1878.* Hrvatski državni arhiv (Zbirka matičnih knjiga rimokatoličkih župa). <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-6H?wc=9R27-K62%3A391644801%2C392137301%2C392137501&cc=2040054> (pristupljeno 8. 5. 2022.)

Literatura

- Filić, Krešimir. 1963. *Lik Vatroslava Jagića*. Varaždin: vlastita naklada.
- Hamm, Josip (ur.). 1970. *Korespondencija Vatroslava Jagića*, knjiga 2. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Jagić, Vatroslav. 1930. *Spomeni mojega života, I deo*. Beograd: Izdanje Zadružbine d-ra Nikole Krstića.
- Skok, Petar (ur.). 1953. *Korespondencija Vatroslava Jagića*. Knjiga 1. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Šagi, Bono Zvonimir. 2011. Iz povijesti župe – Župa sv. Vida Varaždin – Povijesni presjek uz 50. obljetnicu. <https://www.zupa-vid-varazdin.hr/povijest/> (pristupljeno 14. 4. 2021.)
- Vitez, Marko. 2020. Osobna imena u matičnim knjigama rođenih župe Kneginec od 1789. do 1900. godine. *Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU Varaždin*, 31, 75–103.
- Vlašić-Anić, Anica. 1989. – 1990. Obilježena 150. obljetnica rođenja Vatroslava Jagića (Zagreb, 6. X 1988. – Varaždin, 6–30. X 1988). *Slovo*, 39–40, 237–242.

The Baptismal Name of Vatroslav Jagić in the Context of Baptismal Names Found in the Baptism Register of St. Vitus Prebend in Varaždin (1831 – 1840)

Abstract

In this article the author analyses baptismal names of children entered in the Baptism Register of the St. Vitus prebend in Varaždin during the 1830s. Baptismal names are observed with regard to the number of components, linguistic origin and selection criterion. Jagić's baptismal name is observed in the context of the analysed baptismal names system. The analysis has shown that the choice of his baptismal name is completely in accordance with the baptismal names system of that time period in Varaždin – at baptism children were given saints' names; baptismal names consisted of one or two, rarely more components; names were often given after saints whose commemoration day was close in time to the day of the child's baptism.

Ključne riječi: Vatroslav Jagić, krsno ime, struktura krsnoga imena, izbor krsnoga imena, osobno ime

Keywords: Vatroslav Jagić, baptismal name, baptismal name structure, baptismal name selection, first name